

Výroční zpráva Sdružení Český ráj, z. s. za rok 2023

O nás

Kdo jsme

Sdružení Český ráj, z. s., je oficiální oblastní organizací destinačního managementu pro tradiční turistický region Český ráj. Organizace spojuje města, obce, turistické atraktivity, podnikatele a další organizace v Českém ráji s cílem společně a udržitelně rozvíjet cestovní ruch s respektem k potřebám zdejší přírody a místních obyvatel. Sdružení je se svou více než třicetiletou tradicí nejstarší organizací destinačního managementu v České republice.

Mezi hlavní úkoly Sdružení patří zjišťování a prezentace informací o kompletní **turistické nabídce v regionu**. Ta je poté propagována prostřednictvím celé řady tiskovin a také on-line cestami. Sdružení Český ráj provozuje domény www.cesky-raj.info, www.ceskyrajdetem.cz, www.albrechtzvaldstejna.cz či www.regionalniprodukt.cz a spravuje profily na sociálních sítích www.facebook.com/ceskyraj.destinace a [@ceskyrajcz](https://www.instagram.com/ceskyrajcz). Zastupuje také region na domácích i zahraničních propagačních a prezentačních akcích a spolupracuje při prezentaci regionu s novináři a influencery.

Sdružení v rámci své činnosti zpracovalo a turistům zpřístupnilo několik oblíbených témat, např. **Za pověstmi Českého ráje, Po stopách Albrechta z Valdštejna, Zlatá stezka Českého ráje, Skalní města či Hrady a zámky**, a aktivně připravuje elektronické tipy na pěší výlety a cyklovýlety a také na výlety pro turisty s handicapem nebo rodiny s kočárky.

Sdružení Český ráj je také koordinátorem projektu **Greenway Jizera**, v rámci kterého byla mimo jiné vybudována i hojně využívaná cyklostezka mezi Líšným a Turnovem. V současné době probíhá výstavba několika dalších úseků.

Projekt **Optimalizace turistického informačního systému** je dlouhodobá aktivita, kterou Sdružení zahájilo již v roce 2021. Jeho cílem je postupná obměna zastaralého informačního systému (mapy a tabule v přírodě a intravilánech měst a obcí) za moderní systém v jednotném grafickém stylu. V roce 2023 tak bylo v Českém ráji vyměněno či nově instalováno cca 120 tabulí, pro rok 2024 se počítá s výměnou 40–50 infotabulí, a to především v oblasti mikroregionů Tábor, Podkozákovo, Jizera a Pojizeří.

Historie Sdružení Český ráj

V červnu 1992 vznikl v centrální části Českého ráje dobrovolný spolek obcí s názvem Sdružení měst a obcí Českého ráje, který zahrnoval 27 měst a vesnic. Jeho předsedou byl tehdejší turnovský starosta JUDr. Václav Šolc a mezi členy patřily Český Dub, Rovensko pod Troskami, Turnov, Železný Brod, Čtverín, Hrubá Skála, Jenišovice, Kacanovy, Karlovice, Klokočí, Kobyly, Ktová, Líšný, Malá Skála, Mírová pod Kozákovem, Ohrazenice, Přepěže, Příšovice, Radostná pod Kozákovem, Rakousy, Soběslavice, Svijanský Újezd, Tatobity, Vlastibořice, Všeň, Vyskeř a Žďárek.

Mezi první aktivity organizace patřilo pořádání seminářů pro představitele obcí a snaha o koordinaci jednotlivých aktérů cestovního ruchu a jejich motivaci ke vzájemné spolupráci, což se však zpočátku příliš nedařilo. Sdružením zřízená Nadace Českého ráje plnila funkci

vydavatele turistických průvodců, publikací a brožur o Turnovsku a Českém ráji a vydávala také mapy a plány. V roce 1995 proběhla transformace Sdružení měst a obcí Českého ráje na Sdružení Český ráj, a tak začal pod turnovským informačním střediskem aktivněji fungovat první profesionální destinační management v republice. V čele organizace stanula průkopnice rozvoje cestovního ruchu Pavla Bičíková a první předsedkyní nového spolku se stala PhDr. Hana Maierová.

V roce 1999 jsme ve spolupráci s Mikroregionem Český ráj, ČSAD Bus Semily a dalšími partnery nastartovali provoz **turistických autobusů** v regionu, a Český ráj se tak stal jednou z prvních destinací, která tuto službu pro návštěvníky zavedla. V rámci tzv. **marketingové skupiny** jsme vytvořili model spolupráce s turistickými informačními centry a podnikateli v regionu, který byl následně přejat řadou dalších organizací v republice jako platforma vhodná pro spolupráci napříč sektory. V roce 2001 jsme začali vydávat **Turistické noviny Český ráj**. Spolu se Správou CHKO Český ráj a následně s Klubem českých turistů jsme vyznačili první **cyklotrasy** v Českém ráji a vydali první **cyklomapy**. Nechali jsme také zpracovat podrobnou **Strategii rozvoje regionu** a ve spolupráci s partnery jsme vytvořili ucelenou turistickou nabídku regionu. Její pravidelná aktualizace a prezentace veřejnosti je dodnes naším hlavním úkolem.

Vedle marketingové skupiny byla vytvořena také skupina **projektová**, která se zaměřovala na mapování turistické infrastruktury, například informačních tabulí či parkovišť, a také na důležitou výměnu informací o projektových záměrech mikroregionů a obcí.

A. Zpráva o činnosti Sdružení Český ráj v roce 2023

Ediční činnost

Vlastní materiály:

- Turistické noviny Český ráj (25 000 ks)
- Leták Hrady a zámky Českého ráje v ČJ, AJ, NJ, PJ
- Leták Skalní města Českého ráje v ČJ, AJ, NJ, PJ

Materiály vytvořené v rámci spolupráce s partnery:

- Jízdní řády turistických autobusů + plakáty (20 000 ks, vydala Královéhradecká centrála cestovního ruchu, dále jen KKCR)
- Brožura pro rodiny s dětmi (KKCR)
- Vklad do Turnovska v akci – Turistické noviny Českého ráje
- Letní vydání turistických novin Libereckého kraje (příloha MF Dnes)

Internetová prezentace

- www.cesky-raj.info – oficiální prezentace turistického regionu Český ráj
 - redakční systém + datový sklad NG
 - provedena analýza a zahájena přestavba webové prezentace
- provoz a rozvoj tematických a produktových prezentací
 - www.ceskyrajdetem.cz – nová podoba od 2020
 - www.regionalniprodukt.cz – nová podoba od 2022
 - www.greenway-jizera.cz
 - www.albrechtzvaldstejna.cz
 - www.zlatastezka.info
- Facebookové profily Český ráj (nárůst z 19 276 sledujících k 31. 12. 2021 na 21 390 k 6. 12. 2023)
- Greenway Jizera (nárůst z 939 na 1 087 sledujících)
- Instagram profil Český ráj (nárůst z 5 787 na 6 994 sledujících)
- On-line kampaň na Seznamu – Sklik – propagace turistických autobusů

Partnerství a spolupráce

Spolupráce s infocentry a dalšími partnery v rámci Marketingové skupiny Český ráj

Jednání a školení Marketingové skupiny:

- 12. března – Bukvice, součástí přednáška RNDr. Zdeňka Mrkáčka Příroda Českého ráje
- 11. května – Turnov, školení Nezastupitelná role infocenter v marketingu destinace
- 26. května – Mnichovo Hradiště, Fórum cestovního ruchu
- 26. září – Lomnice nad Popelkou, hodnocení turistické sezony, návštěva skokanských můstků
- 28. listopadu – Železný Brod, návštěva sklářské školy, diskuze nad produkty

Organizace certifikace a recertifikace regionálních výrobců

Certifikace 22. března – noví nositelé značky

- Josef Hejduk – včelí med
- Svatošovi – kožené boty
- Michal Zuna – mlýn Dubecko, mouka ze mlýna

Recertifikace

JARO 2023

- PIVOVAR ROHOZEC, a. s.
- Karel Sobotka
- Granát, d. u. v., Turnov
- Bio Verich, s. r. o.
- Statek u Macháčků
- Cukrárna Český ráj Lestkov
- Sempra Turnov, s. r. o.
- U Vincenta
- Ladislava Růžičková – Cínařství
- Podkrkonošská uzenina, s. r. o.
- Truhlářství a tesařství – Robert Lopour
- Wranovsky Lustry – Ing. Josef Wranovský
- David Roskovec – realizace vitráží
- Jan Kakos – marmelády a džemy
- Břetislav Jansa – ručně vyřezávané dřevěné lžice a mísy
- Mlýn Perner Svijany, spol. s r. o.
- Iveta Valentová – skleněná bižuterie, vinuté perle a figurky
- Jizerské kvítí – Jana Krupová
- Jan Petrnoušek – Glis Wood
- Jablečná, z. s.
- Šperky STEFANY

- Pivovar Nová Paka, a. s.
- Ovocnářství Drahoraz – Pavel Vondráček
- Statek Cidlina – Vojtěch Drahoňovský
- Život bez bariér Nová Paka, z. ú.
- Fabio Produkt, s. r. o.
- Domeček plný koleček, z. s.
- Vesnické dobroty – Jana Kuntošová

PODZIM 2023

- Martina Hofmanová – Hadráčci
- Ludmila Vondrová – Byliny z Ráje
- Lampglas, s. r. o. – unikátní šperky z perel
- Maloskalská mýdlárna v Ráji
- Jiří Jiránek – Včelí med z Českého ráje

Kompletní přehled certifikovaných výrobců je uveden na www.regionalniprodukt.cz.

Účast na jednáních mikroregionů Český ráj, Jizera, Pojizeří, Tábor a MAS Český ráj

Účast na jednáních:

- Krajského úřadu Libereckého kraje, Sdružení pro rozvoj cestovního ruchu Libereckého kraje,
- Středočeského kraje (SČK), Centrály pro rozvoj cestovního ruchu SČK a Pracovní skupiny pro cestovní ruch Rady SČK,
- Královéhradeckého kraje (KHK) a Centrály pro rozvoj cestovního ruchu KHK

Účast na jednáních:

- pléna Místní akční skupiny Český ráj,
- valné hromady Sdružení turistických oblastí,
- v rámci projektu Skalní města České republiky,
- mikroregionů Český ráj, Jizera, Pojizeří, nově Kozákov a Podkozákovo

Propagace v médiích, PR

- Tiskové zprávy
 - Členové Sdružení Český ráj se sešli na mimořádné valné hromadě ve Svijanech
 - Sdružení Český ráj na veletrhu v Drážďanech
 - Český ráj na mezinárodním turistickém veletrhu ve Wroclavi
 - Sdružení Český ráj na Euroregion Tour 2023
 - Statistiky návštěvnosti za rok 2022
 - Turistické noviny 2023
 - Regionální produkt Český ráj a noví nositelé značky
 - Zodpovědný turista chodí beze stop
 - Jednotný informační systém v Českém ráji nabírá konkrétní podoby

Rozvoj fotobanky

- Dílčí nákupy fotografií od P. Bičíkové, O. Holase, P. Charouska

Optimalizace turistického informačního systému

- Realizace projektu Optimalizace turistického informačního systému na území mikroregionů Pojizeří, Jizera (vč. města Turnov) a Český ráj (území LB kraje) v rozsahu dle uzavřených smluv o dílo. Celkem 118 ks panelů a 25 ks stojanů + repase/opravy/instalace. Mikroregiony (dále jen MR) získaly dotaci z LK ve výši cca 50 %, celkový rozsah zakázek 1 823 905 Kč.
- Příprava podkladů pro realizaci dodatečných prvků IS nad rámec realizovaných zakázek (12 ks panelů + 1 stojan) – mj. Paceřice, Čtveřín, Příšovice, Svijany, Bozkov, Bystrá nad Jizerou, Příkrý, Košťálov. Realizace 2023.
- Specifikace rozsahu a parametrů pro realizaci projektu optimalizace IS na území MR Tábor dle předchozího jednání s obcemi (2022), celkový rozsah 14 ks panelů + 1 stojan (obce Tatobity, Nová ves nad Popelkou, Syřenov, Rovensko pod Troskami). MR získal dotaci od LK ve výši 50 % předpokládaných nákladů (cca 302 600 Kč). Realizace 2023.
- Jednání s obcemi a partnery o realizaci projektu optimalizace IS v dalších oblastech (mj. Mnichovo Hradiště + ORP, Hodkovice nad Mohelkou, Koberovy, MR Podkozákovo, MR Kozákov, soukromé subjekty) v období následujících cca 2–3 let

Greenway Jizera

- Smlouva o výpůjčce s Libereckým krajem (dále jen LK) – stezka v úseku Turnov, Dolánky – Líšný. Jednání s LK, podklady, návrh smlouvy.
- Oprava povrchu nájezdů na žel. most u Rakous. Projektová dokumentace, projednání (mj. Správa želenic, Krajská správa silnic, Agentura ochrany přírody a krajiny, vlastníci pozemků), příprava Ohlášení stavby (strana Rakousy). Jednání s majiteli sousedních pozemků na straně Loužku. Příprava podkladů pro podání žádosti dotaci z LK v roce 2024.
- AGRA Český ráj – odkup části pozemku využívaného k přístupu na žel. most po realizaci stezky. Sanace sklepení u čp. 1 v Loužku – jednání s majiteli k získání souhlasu.
- Koordinace a předprojektová příprava GWJ, dotace od LK
 - Semily – Benešov u Semil, projednání s vlastníky pozemků, součinnost s projektantem na dokumentaci k územnímu rozhodnutí, podaná žádost o územní rozhodnutí.
 - Semily – Podspálov, prověření vedení stezky údolím Jizery (jednání s projektantem, Povodí Labe, Správa železnic, Odbor Životního prostředí Libereckého kraje. Výsledek – nevhodné.
 - Projednání úseků k projektové přípravě a realizaci GWJ na území svazku obcí Jilemnicko. Vybrané úseky: Peřimov – Horní Sytová, Jablonec nad Jizerou – Rokytnice nad Jizerou (Paseky nad Jizerou).

- Peřimov – Horní Sytová, řešení úseku pro nemotorovou dopravu v rámci GWJ v návaznosti na rekonstrukci žel. mostu v Horní Sytové (zrušení žel. přejezdu). Projednání městem Jilemnice, obcemi, Správou železnic projektantem, LK.
- Podklady k vyúčtování dotace.
- Jednání se zástupci Středočeského kraje rámci projektové přípravy stezky na území Středočeského kraje.
- Turnov–Svijany, součinnost na přípravě podkladů k žádosti o výstavbu stezky z IROP ze strany LK (J. Lebedová)

Analytická činnost

- Instalace nového sčítače u hradu Valdštejn (finanční podpora LK)
- Monitoring návštěvnosti frekventovaných pěších tras (sčítače CHKO) a Greenway Jizera
- Vlastní monitoring návštěvnosti turistických informačních center v regionu (sezónní a celoroční)
- Vlastní monitoring návštěvnosti turistických cílů a akcí (podklady od informačních center)
- Monitoring návštěvnosti/efektivity internetových nástrojů (aplikace GAS, analýza webu)

Propagační a prezentační akce

- Reismesse Drážďany (27.–29. ledna 2023), stánek Libereckého kraje (LK)
- MTT Wrocław (3.–5. března 2023), účast se Svazkem obcí Krkonoše na stánku Královéhradeckého kraje (KHK)
- Euroregion Tour Jablonec nad Nisou (10.–11. března 2023)
- Holiday World Praha (17.–19. března 2023), stánek Středočeské centrály CR
- Odemykání Jizery na Malé Skále (15. dubna 2023)
- Zahájení turistické sezony v Českém ráji (29. dubna 2023)
- Den pro rodinu v Jičíně (18. června 2023)
- Festival Královéhradeckého kraje (23. června 2023)
- Jičínský food festival (12. srpna 2023)
- Canaletto Drážďany (18.–20. srpna 2023), stánek LK
- Crystal Valley Week Liberec (28. srpna – 2. září 2023), spolu s LK

Press/influencer tripy

- Skupina Poláků s externí průvodkyní: 9.–11. dubna
- Crystal Valley presstrip polských novinářů: 18.–19. dubna
- Po stopách Albrechta z Valdštejna – Peter Valent, Historická revue: 24.–28. dubna
- Presstrip Jižní Korea v Prachovských skalách: 27. dubna
- Blogerky Bregje Schipper a Antonette Spaan – Zlatá stezka: 18.–22. dubna
- Famtrip DE – pro Centrálu CR KHK: 3. července
- ACCO – Hruboskalsko s externím průvodcem: 27. července

- Famtrip SK – Jozef Terem, Dobrodruh: 5.–10. srpna
- Famtrip NL – Sandra Bijsterveld, Stralend Tsjechië: 7. srpna
- Blogerka NL – Passport The World: 19. srpna
- Wanderreise DE – pro LK: 13.–16. září
- Instatrip – The Fotr: 21.–24. září

Vzdělávání zaměstnanců

- Akademie cestovního ruchu, 18.–20. ledna 2023 a 22.–24. března 2023
- Práce s datovým skladem pro pokročilejší redaktory – Lenka Hanzlová, Krajský úřad Libereckého kraje (KÚ LK), 10. února 2023
- Základy fotografování + Zoner – Pavel Charousek, 27. února 2023
- Příroda Českého ráje – RNDr. Zdeněk Mrkáček, 14. března 2023
- Workshop pro krajské kulturní organizace – Pavlína Sacherová, 31. března 2023
- Základy copywritingu – Travelbakers, Kateřina Petříková, 27. dubna 2023
- Produkty cestovního ruchu – Středočeská centrála CR, J. Polášek, 17. května 2023
- Canva – grafika pro pokročilé – Krkonoše – svazek měst a obcí, Travelbakers, Ondřej Szlauer, 25. května 2023
- Práce v Datovém skladu pro začátečníky – Lenka Hanzlová, KÚ LK, 23. června 2023
- AI jako nástroj pro destinační management – Czechtourism Jan Doležal a Romana Olexová, 12. září 2023
- Aktuality software GAS (GOOD ANALYTICAL SYSTEM) – GOOD AGENCY Damian Viktor, Centrála cestovního ruchu Královéhradeckého kraje, 5. října 2023
- Fórum Středočeská centrála cestovního ruchu, 24. října 2023
- Právo v PR a marketingu, influencer marketing – Krkonoše – svazek měst a obcí a Petra Dolejšová, 14. listopadu 2023
- Kolegium cestovního ruchu, Broumov, 1. prosince 2023

Hospodářská činnost

- Provoz e-shopu – zasílání propagačních tiskovin, prodej knih o regionu
- Inzerce v turistických novinách, bannery na webech, inzerce ubytování na webu
- Realizace veřejných zakázek „Optimalizace jednotného informačního systému“ pro mikroregiony Jizera, Pojizeří, Český ráj (zahájení projektu 2022, dokončení červen 2023) – celková hodnota: **1 823 905 Kč**
- Realizace objednávky od agentury Czechtourism na koordinaci aktivit v území certifikované destinační organizace **9 587,-**
- Zajištění aktivit v oblasti marketingu a environmentální osvěty

B. Zpráva o hospodaření Sdružení Český ráj v roce 2023

Hospodaření za rok 2023

Výdaje	Celkem plán rozpočtu 2023	Plnění rozpočtu k 31. 12. 2023
501 Spotřeba materiálu	30 000 Kč	308 060 Kč
502 Spotřeba energie	35 000 Kč	44 575 Kč
504 Prodané zboží	8 000 Kč	349 434 Kč
511 Opravy a udržování	200 000 Kč	0 Kč
512 Cestovné	60 000 Kč	99 479 Kč
513 Náklady na reprezentaci	15 000 Kč	18 668 Kč
518 Ostatní služby	3 930 000 Kč	3 446 386 Kč
521 Mzdové náklady	1 900 000 Kč	1 920 310 Kč
524 Zák. soc. pojištění	450 000 Kč	609 340 Kč
527 Zák. soc. náklady	70 000 Kč	9 186 Kč
531 Silniční daň	2 500 Kč	0 Kč
538 Ostatní daně a poplatky	10 000 Kč	0 Kč
544 Úroky	10 000 Kč	0 Kč
545 Kursové ztráty	0 Kč	101 Kč
549 Jiné ost. náklady	18 000 Kč	17 214 Kč
581 Poskyt. příspěvky zúčt. mezi org. složkami	2 000 Kč	0 Kč
582 Poskytnuté členské příspěvky	10 000 Kč	3 000 Kč
Výdaje celkem	6 750 500 Kč	6 825 753 Kč
Příjmy	Celkem plán rozpočtu 2023	Plnění rozpočtu k 31. 12. 2023
602 Tržby z prodeje služeb	2 000 000 Kč	2 198 001 Kč
604 Tržby za prodané zboží	50 000 Kč	192 276 Kč
644 Úroky	0 Kč	0 Kč
649 Ost. jiné výnosy	0 Kč	0 Kč
682 Přijaté příspěvky (dary)	0 Kč	0 Kč
684 Přijaté členské příspěvky	1 123 577 Kč	1 322 373 Kč
691 Přijaté dotace	3 360 000 Kč	3 443 052 Kč
Příjmy celkem	6 533 577 Kč	7 155 702 Kč
Rekapitulace		
Příjmy	6 533 577 Kč	7 155 702 Kč
Výdaje	6 750 500 Kč	6 825 753 Kč
Financování	-216 923 Kč	329 949 Kč

Dotace a projekty

- **Podpora rozvoje turistického regionu Český ráj**
Liberecký kraj, přímá podpora, individuální žádost o dotaci v oblasti cestovního ruchu, dotace 2 000 000 Kč. Projekt ukončen a vyúčtován.
- **Aktivity destinačního managementu v turistické oblasti Český ráj**
Královéhradecký kraj, přímá podpora, dotace 315 000 Kč, projekt ukončen, čerpání v plné výši.
- **Zajištění činnosti organizace destinačního managementu v turistické oblasti Český ráj 2023**
Královéhradecký kraj, dotace 385 000 Kč, projekt ukončen, čerpání v plné výši.
- **Podpora destinačního managementu v turistickém regionu Český ráj**
Město Jičín, 110 000 Kč, 2023/2024, projekt realizován.
- **Rozvoj turistické oblasti Český ráj v roce 2023**
Středočeský kraj, 655 000 Kč, projekt ukončen, čerpání v plné výši.

C. Členská základna SČR

Členská základna Sdružení Český ráj činila k 31. 12. 2023 celkem **69 členů**, z toho 41 měst a obcí, 24 subjektů ze soukromého sektoru a 4 ostatní.

1. Agentura ARA, s. r. o.
2. Autokemp Sedmihorky, v. o. s.
3. BAART, s. r. o.
4. Beranův pivovar, s. r. o.
5. Hotel Karel IV.
6. Hotel Restart
7. Hotel Tammlovka, s. r. o.
8. Hotel Zámek Hrubá Skála
9. Hostinec Zlatá hvězda
10. J. M. Schlik, s. r. o.
11. JK Farma Ptýrov, z. s.
12. Kinský Dal Borgo, a. s.
13. Kolej-klub, z. s.
14. Lanový park Ostružno
15. MAS Otevřené zahrady Jičínska
16. Město Dolní Bousov
17. Město Hodkovice nad Mohelkou
18. Město Jičín
19. Město Lomnice nad Popelkou
20. Město Mnichovo Hradiště
21. Město Nová Paka
22. Město Rovensko pod Troskami
23. Město Semily
24. Město Sobotka
25. Město Turnov
26. Město Železnice
27. Město Železný Brod
28. Obec Boseň
29. Obec Bozkov
30. Obec Branžež
31. Obec Bukvice
32. Obec Čtveřín
33. Obec Dětenice
34. Obec Hrubá Skála
35. Obec Jenišovice
36. Obec Kacanovy
37. Obec Karlovice
38. Obec Klokočí
39. Obec Kněžmost
40. Obec Ktová
41. Obec Libošovice
42. Obec Líšný
43. Obec Malá Skála
44. Obec Mírová pod Kozákovem
45. Obec Mladějov
46. Obec Modřišice
47. Obec Paceřice
48. Obec Pěňčín
49. Obec Přepeře
50. Obec Rakousy
51. Obec Svijany
52. Obec Tatobity
53. Obec Troskovice
54. Obec Vlastibořice
55. Obec Vyskeř
56. Obec Žernov
57. Oslí stezka
58. Pivovar Nová Paka, a. s.
59. Pivovar Svijany, a. s.
60. Pivovary Rohozec, a. s.
61. Pavel Ondráček – AR Tour Ondráček
62. RivelaLimo, s. r. o. – Ábelův mlýn,
Turnov-Dolánky
63. Skákejte CZ, s. r. o.
64. Sundisk, s. r. o.
65. Tarbon, spol. s r. o.
66. Turnovské památky a cestovní ruch
67. Valdštejnovo muzeum a mincovna
68. Zikuda – vodohospodářské stavby,
s. r. o.
69. Zrcadlová koza